

CYNGOR CYMUNED LLANYSTUMDWY

Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 Rhan 1 - Adran 6

Adroddiad ar y Dyletswydd Bioamrywiaeth a Chydnherthedd Ecosystemau 2023

Mae Cyngor Llanystumdwy yn darparu amrediad o wasanaethau i'w cymuned leol sy'n cael effaith ar fioamrywiaeth. Mae rhain yn cynnwys:

- Cyfrifoldeb am nifer o fannau gwyrdd, gan gynnwys un parc chwarae yn Llangybi a sawl llwybr lleol.
- Rydym yn hyrwyddo cynaliadwyedd a bioamrywiaeth drwy gyflawni amcanion cynaliadwyaeth a gweithredu arferion cynaliadwy lle bynnag y bo modd.
- Mae dalgylch y Cyngor yn nhiriogaeth Eifionydd, ac yn glwstwr o bentrefi bach a chanolig eu maint sydd wedi ei lleoli mewn cefn gwlad prydferth.
- Asgwrn cefn yr economi leol yw'r diwydiannau amaeth, bwyd a thwristiaeth. Mae'r tirwedd yn gymysgedd o dir glas, corsdir, rhosydd a choedwigaeth sy'n ymestyn o lannau ac aber yr afon Dwyfach i ben Garn Bentyrch (748 troedfedd uwchlaw'r môr).
- Ym mis Ionawr 2023, roedd 1521 o etholwyr o fewn y gymuned.
- Mae pedair ward yn y gymuned, Ward Llangybi, Llanarmon, Rhoslan a Llanystumdwy.
- Praesept y Cyngor hyd at 31.03.2023 yw £18,360.00

Dyma rai o'r llwybrau poblogaidd yng nghymuned Llanystumdwy

1. Y Lôn Goed.

Mae'r llwybr yma yn cychwyn yn Afonwen a gellir ei ddilyn yr holl ffordd i Hendre Cennin. Mae'n enwog oherwydd y coed blannwyd y naill ochr iddo gan John Maughan sef stiward Ystâd Plas Hen/Talhenbont. Y syniad oedd bod y coed yn tynnu'r gwlybanaeth o'r tir, oedd yn ei gwneud yn haws i ffermwyr y stâd allu cario calch o Afonwen i'r gwahanol ffermydd ac felly'n codi ansawdd y tir.

2. O Afonwen gellir ymuno â llwybr yr arfordir, naill ai draw am Bwllheli neu draw am Lanystumdwy. Am Lanystumdwy mae'n dilyn y briffordd cyn troi oddi ar y briffordd drwy iard fferm Abercin a draw am aber yr Afon Dwyfor cyn dilyn y llwybr draw am Griceth uwchlaw y traeth.

3. Gellir gwyro oddi ar lwybr yr arfordir yn Bont Fechan a dilyn llwybr Clawdd Llanw am aber yr Afon Dwyfor, ar draws yr afon i'r llwybr uchod. Ond bydd rhaid ichi ddilyn y llwybr yn ôl i Bont Fechan achos mae'n amhosibl croesi'r afon.

4. O bentref Llanystumdwy gallwch ddilyn y llwybr sy'n cychwyn ger bedd D. Lloyd George ar hyd glan yr afon Dwyfor, drwy Goed Trefan i fyny at Bont Rhydybenllig. Mae'n llwybr poblogaidd sy'n gallu bod yn fwdlyd pan mae llif yn yr afon.

5. Llwybr arall byr yw dilyn y ffordd o bentref Llanystumdwy fyny heibio mynedfa bedd D. Lloyd George ac yna troi i'r dde ym mhendraw y ffordd, heibio Canolfan Ysgrifennu Tŷ Newydd, dyma lle treuliodd Lloyd George ei flynyddoedd olaf, cyn dilyn y llwybr yn ôl i'r briffordd rhwng Llanystumdwy a Chricieth.

6. Llwybr arall yw wrth ddilyn y briffordd am Gricieth, heibio rhes tai Caellobrith, ac yna pan ddewch at Lodge Ynysgain, croeswch y ffordd, cadwch i'r chwith a dilynwch lwybr Ynysgain Bach DAN y rheilffordd i blwyf Cricieth. Gallwch gario ymlaen, troi i'r chwith a dilyn llwybr Cynffon y Gath ddaw â chi i Gricieth, un ai yn ymuno â llwybr yr arfordir neu allan wrth gwt y Guides yn Muriau.

Yn ogystal mae rhai llwybrau poblogaidd yn ardal Llangybi.

7. Y llwybr i gopa Garn Bentyrch.

Gallwch barcio naill ai ger arwydd Ffynnon Cybi neu ynghanol y pentref, rywle yng nghyffiniau'r eglwys a dilyn yr arwyddion am Ffynnon Cybi. Ar ôl gweld y Ffynnon, ewch drwy'r giat a dilyn y llwybr swyddogol yn syth i fyny am gopa Garn Bentyrch.

Ar ddiwrnod clir gallwch weld am filltiroedd draw am fynyddoedd yr Eifl, Eryri neu draw am arfordir Llŷn ac ar draws y môr am Harlech ac ymhellach.

8. Mae'n bosib dilyn y llwybr yma nôl at y Ffynnon, a chadw i'r dde ymlaen am Bont y Merched ddaw â chi allan ger Ysgol Gynradd Llangybi.

Adroddiad Gweithredu

Camau gweithredu i:-		Wedi ei monitro gan:
Cynnwys bioamrywiaeth o fewn llunio penderfyniadau a chaffael	Wrth ymateb i geisiadau cynllunio	Cyngor Cymuned/Cyngor Gwynedd
-codi ymwybyddiaeth o fioamrywiaeth a'i bwysigrwydd	'Mae 'Coed Cadw' ((Woodland Trust') eisiau sicrhau fod pawb yn y wlad yn cael y cyfle i blannu coeden, a bob mis Tachwedd maent yn cynnig coed cynhenid am ddim i ysgolion a chymunedau. Gwnaeth Menter y Plu, Llanystumdwy benderfynu cynnig bod yn ganolwr i Gymuned Llanystumdwy yn 2019, a derbynnywyd 420 o lasbrennau i'w dosbarthu i pwy bynnag a oedd eisiau eu plannu. Mae'r fenter yn sylweddoli fod plannu coed yn rhywbeth dieithr i llawer o bobol, a dyma un o'r rhesymau penderfynodd y fenter gynnig y cyfle i unrhyw aelod o'r gymuned gael y cyfle i blannu coeden'. Mae Ysgol Chwilog wedi bod yn ran o'r cynllun yma yn y gorffennol hefyd.	Cynghorwyr y Cyngor Cymuned o fewn Ward Llanystumdwy
-diogelu y prif rywogaethau a'r cynefinoedd	Gofalu fod ceisiadau cynllunio yn cydymffurfio gyda rheolau Cyngor Gwynedd. Torri gwair 2 y flwyddyn er mwyn diogelu gloynod byw, gadael i laswellt a blodau gwyllt wasgaru eu hadau cyn ei torri, er	Cyngor Cymuned/Cyngor Gwynedd

	<p>mwyn sicrhau cynaladwyaeth yn ystod y blynyddoedd dilynol. Bydd y toriad cyntaf yn cael ei wneud ddechrau Mehefin a dechrau fis Medi.</p> <p>Mae Cyngor Gwynedd yn torri gwair ar ochrau ffyrdd unwaith y flwyddyn.</p>	
-adfer a chreu cynefinoedd a rhwydweithiau ecolegol cydnerth	<p>Mae gan y Cyngor dir yn Rhydybenllyg, Rhoslan sydd yn arwain i lawr at afon Dwyfor. Nid yw'r tir yma wedi cael ei dorri ers blynyddoedd, ac felly'n creu cynefin a rhwydwaith ecolegol ar gyfer pob math o blanhigion a bywyd gwyllt, a darparu lloches ar gyfer mamaliaid ac ymlusgiaid bach.</p>	Cyngor Cymuned
-mynd i'r afael ag elfennau negyddol:lleihau llygredd e.e. defnyddio atebion yn seiliedig ar natur, mynd i'r afael â rhywogaethau goresgynnol	<p>Rydym yn cadw golwg manwl ar dyfiant rhwyogaethau estron goresgynnol, fel canclwm siapaneaidd.</p>	<p>Cyngor Cymuned/Cyngor Gwynedd</p> <p>Pan fyddwn yn sylweddoli fod canclwm siapaneaidd yn tyfu ar ein llwybrau bydd y Clerc yn hysbysu Swyddog Llwybrau Cyngor Gwynedd, i ddatrys y broblem.</p>
Cefnogi capasiti ac/neu sefydliadau eraill.	<p><u>Prosiect Bioamrywiaeth Ymylon Ffyrdd Gwynedd - ger Afonwen ac Hafan y Môr</u> - Mr Hywyn Williams, Swyddog Bioamrywiaeth, Adran Amgylchedd y Cyngor sydd yn cydlynu'r Bartneriaeth Natur Leol o fewn y sir.</p> <p>Maent wedi sicrhau cyllideb o dan gynllun 'Llefydd Lleol ar gyfer Natur' Llywodraeth Cymru er mwyn buddsoddi yn isadeiledd rhai o'r safleoedd tir sydd yn mherchnogaeth y Cyngor a chodi ymwybyddiaeth y cyhoedd i natur Gwynedd.</p> <p>Mae nifer fawr o ymylon ffyrdd Gwynedd o dan berchnogaeth y Cyngor ac, yn y gorffennol, mae'r ymylon yma wedi cael eu cynnal heb fawr o ystyriaeth i'r fioamrywiaeth a oedd yn bodoli</p>	<p>Cyngor Gwynedd/Cyngor Cymuned</p> <p>Bydd y gwaith yn cychwyn yn fuan, a bydd y gwaith yma yn cael ei gynnal gan gwmni Kehoe Countryside Services mewn cydweithrediad efo swyddogion y Cyngor. Gwnaeth y Cyngor Cymuned gefnogi hyn.</p>

	<p>ynddynt. Yn dilyn gwaith ymgynghorol, ei bwriad dros yr misoedd nesaf yw buddsoddi canran o'r arian uchod mewn wyth lleoliad o fewn y Sir (gan gynnwys dau safle o fewn Cyngor Llanystumdwy, sef rhwng Cricieth a Phwllheli ar gyfer y gwaith, sef ger Afonwen a Hafan y Mór ar yr A497.</p>	
<p>Cefnogi capasiti ac/ neu sefydliadau eraill.</p>	<p>Cefnogi gwaith Menter y Plu, Llanystumdwy i'r gweithgaredd cymunedol sydd ar y gweill ganddynt, sef i ddatblygu gardd gymunedol a rhandiroedd. Mae'r gwaith yma yn mynd i wneud gwahaniaeth mawr i drigolion yn y gymuned, drwy dyfu cnydau a phob math o blanhigion a lleihau ôl-troed carbon bwyd.</p>	<p>Menter y Plu / Cyngorwyr sydd yn ymwneud a'r Fenter</p> <p>Mae hyn o fudd mawr i'r gymuned, i bob oedran, a datblygu diddordeb plant mewn tyfu cynnyrch ei hunain.</p> <p>Mae prosiect fel yma yn cyfrannu at les iechyd meddwl y gymuned, wrth greu manteision o fod allan yn yr awyr agored, gweld planhigion yn tyfu, a'r holl fanteision o allu cymysgu gydag eraill sydd hefo diddordebau tebyg.</p> <p>Yn dilyn cyfnod mor heriol yn ystod y blynyddoedd diwethaf, mae hyn yn mynd i fod yn bwysig iawn i'r pentref.</p>
<p>Defnyddio gwella a rhannu tystiolaeth</p>	<p>Cadw golwg ar y gwinllanoedd sydd o fewn y gymuned, a'r Lon Goed</p>	<p>Fe gysylltwyd a Chyfoeth Naturiol Cymru/ Adran Cynllunio ynglyn â phryder am dorri coed, a gweithgareddau anghyffredin oedd yn digwydd yno.</p> <p>Cysylltwyd a Chyngor Gwynedd oherwydd bod darn o'r Lon Goed wedi cael ei malurio wrth i beiriannau mawr fynd ar ei hyd, a bod gwreiddiau rhai o'r coed wedi dod i'r gwyneb oherwydd y tramwyo.</p>

Arolwg o ddyletswyddau Adran 6

Monitro parhaus gan y Cynghorwyr, Clerc ac unrhyw sylwadau gan y cyhoedd.
Arfarniad ym mis Rhagfyr bob blwyddyn.

Bwriad:

Cysylltu hefo'r ysgolion cynradd lleol i weld os ydynt yn gwneud unrhyw waith yn y maes.
Trefnu cyfarfod/sgwrs i gael cyngor pellach gan Swyddog Bioamrywiaeth Lleol.

Llofnodwyd:- Angela Williams Miss Angela Williams, Cadeirydd, Cyngor Cymuned

Llofnodwyd:- B W Parry Jones Mrs Bethan Parry Jones, Clerc Cyngor Cymuned

Dyddiad:- 12.01.2023